

Nr 61.

Ankom till riksdagens kansli den 19 april 1932 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av motion angående understöd till en ny industri för tillverkning av halmpapp.

(2:a avd.)

Uti en inom första kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion nr 100 av herr *Thulin* har hemställts, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utrednings verkställande i och för stödjande genom lån av anläggning av en halmpappfabrik i Östergötland ävensom att till 1933 års riksdag framlägga förslag i ämnet.

Beträffande de skäl, som anförts såsom stöd för denna framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har i vederbörlig ordning inhämtats yttranden från kommerskollegium och ingenjörsvetenskapsakademien, vilka yttranden såsom *bilaga* fogats vid detta utlåtande.

Yttrande av kommerskollegium och ingenjörsvetenskapsakademien.

Utskottet.

Det måste anses såsom ett beklagligt förhållande — särskilt under nuvarande tryckta tider för jordbruksnäringen — att i vårt land överskottshalmen i stor utsträckning icke kommer till någon nyttig användning. Utskottet delar också tillfullo motionärens uppfattning om önskvärheten av att ett industriellt utnyttjande av halmen kunde komma till stånd. Såsom framgår av kommerskollegii yttrande har emellertid en utredning redan påbörjats, innefattande jämväl ifrågavarande ämne. Motionärens syfte torde sålunda bliva tillgodosett även utan särskild hänvändelse, på sätt i motionen föreslås, till Kungl. Maj:t från riksdagens sida. Utskottet kan därför ej tillstyrka motionärens hemställan, men vill uttala förhoppning om att den pågående utredningen må komma att leda till praktiska resultat.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att motionen I:100 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 april 1932.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 59.

Bilaga.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Genom remiss den 12 februari 1932 har Kungl. Maj:t anbefallt kommerskollegium att, efter ingenjörsvetenskapsakademiens hörande, före den 15 mars 1932 direkt till riksdagens jordbruksutskott inkomma med yttrande över en i riksdagens första kammare av herr Thulin väckt motion (I: 100) angående understöd till en ny industri för tillverkning av halmpapp.

Med anledning härav får kommerskollegium, överlämnande ett från ingenjörsvetenskapsakademien införskaffat yttrande i ärendet, anföra följande.

I utlåtande den 28 april 1931 till Kungl. Maj:t (i jordbruksdepartementet) med anledning av en framställning från Örebro läns hushållningssällskap om utredning rörande halmens värde som råmaterial vid cellulosatillverkning eller annan teknisk fabrikation m. m. har kommerskollegium i huvudsak uttalat, att det på teknikens dåvarande ståndpunkt och under rådande konjunkturen icke vore möjligt anvisa ett ekonomiskt lämpligt sätt att industriellt förarbeta så stora myckenheter halm, att någon mera avsevärd del av den normala överskottsproduktionen härav inom landet skulle kunna därvid förbrukas, varför kollegium för sin del icke fann anledning tillstyrka en officiell utredning i ämnet.

Sedermera har jordbruksutredningen, som erhållit på remiss handlingarna rörande sagda framställning från Örebro läns hushållningssällskap, anhållit, att kommerskollegium måtte, i anledning av vissa tillkomna omständigheter, som enligt jordbruksutredningens mening syntes böra föranleda en omprövning av frågan, avgiva förnyat utlåtande i saken.

I anledning av denna hemställan har kommerskollegium genom beslut den 26 januari och 12 februari 1932 tillkallat disponenten G. Björkman, ingenjören E. Branzell, godsägaren H. Ryberg och häradshövdingen A. Törner att såsom sakkunniga biträda kollegium vid förnyad utredning rörande möjligheterna för industriellt utnyttjande av det svenska jordbrukets överskottshalm. Överläggningar med de sakkunniga hava ägt rum i Stockholm den 18 och 19 februari samt den 7 mars 1932, varvid även frågan om kollegii ställningstagande till den under jordbruksutskottets handläggning varande motionen av herr Thulin om statsunderstöd för halmpapp-tillverkning ingående dryftats.

De sakkunniga hava därvid, med instämmande i motionens syfte, uttalat den meningen, att — ehuru enligt vad vid överläggningarna framkommit under normala tider i Sverige likaväl som utrikes torde kunna drivas en ekonomiskt lönande tillverkning av halmpapp — likväl för närvarande, på grund av rådande särdeles tryckta konjunkturen för cellulosaprodukter, med upptagande av en dylik halmindustri synes böra anstå.

Vid sådant förhållande, och då utredningen inom kollegium är avsedd att omfatta en närmare granskning av samtliga de förslag, vilka, såvitt känt är, här i landet framställts rörande förarbetning av halm till industriprodukter, samt motionärens syfte sålunda torde bliva tillgodosett

även utan föreslagen hemställan från riksdagens sida till Kungl. Maj:t, finner sig kollegium icke kunna tillstyrka motionen.

Avskrift av kollegii åberopade utlåtande den 28 april 1931 bifogas.

Stockholm den 12 mars 1932.

RAGNAR SOHLMAN.

G. HOLMBERGER.

Carl Lamberth.

Till kungl. kommerskollegium.

Med skrivelse den 16 sistlidne februari har kungl. kommerskollegium anhållit om akademiens yttrande rörande herr Thulins motion i första kam-maren nr 100, vilken utmynnar i yrkande på utredning i och för stödjande genom lån av anläggning av en halmpappfabrik i Östergötland.

Med stöd av uttalanden av sakkunniga ledamöter inom akademien även- som i övrigt inhämtade upplysningar får akademien härmed lämna en del sakliga uppgifter, vilka kunna vara av intresse för frågans bedömande.

Den i motionen (mitt på sid. 13) angivna siffran på minimistorleken av en planerad fabrik — 4,500 ton — torde bero på tryckfel eller annat miss- tag och bör läsas 7,500 ton. Den efterföljande uppgiften på anläggnings- kostnad torde få anses synnerligen knapp. Emellertid anses av sakkun- niga att den minsta storleken för en ekonomisk drift ur maskinell syn- punkt bör vara 10- å 12,000 ton och ur arbetskostnadssynpunkt sannolikt 15,000 ton.

Uppgiften att räntabilitet kan påräknas med ett halmpris av 2.5 öre per kilogram torde få sammanställas med ett antaget oförändrat mark- nadsläge. Från sakkunnigt håll har emellertid uppgivits att marknadens behov redan mer än tillfyllest täckes av sekunda cellulosapapp (kvist och avfallsmassa). En nytillkommande tillverkningskapacitet skulle sålunda nedpressa priset och sannolikt i den grad att någon konkurrensduglighet för den nya tillverkningen icke vore att räkna med.

Ett av fil. dr E. Rinman utarbetat förfarande, enligt vilket ur proces- sen skulle vinnas icke blott massa utan även vissa oljor och kemiska pro- dukter, har i annat sammanhang varit föremål för prövning inom akade- mien, en prövning, som emellertid ännu icke är fullt genomförd. Även om detta förfarande skulle befinnas kalkylmässigt uppvisa ett lovande re- sultat, måste emellertid ihäggkommas att metoden ännu icke är provad i egentlig fabriksdrift och att vid en sådan pionjärdrift man måste vara beredd på vissa i början sannolikt ofrånkomliga extrakostnader.

Akademien har trots sig böra inskränka sitt yttrande till framförande av ovan angivna huvudsakligen tekniska synpunkter.

Stockholm den 5 mars 1932.

För ingenjörsvetenskapsakademien:

AXEL F. ENSTRÖM.

Ernst Bredberg.